EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 15. 5. 2024
COM(2024) 195 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o fungovaní nariadenia (EÚ) 2018/841 („nariadenie o LULUCF“) zmeneného nariadením (EÚ) 2023/839, podľa článku 17 ods. 2

1. Úvod

Sektor využívania pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva (ďalej len „LULUCF“) zahŕňa pôdu, rastliny a inú biomasu, ktoré môžu slúžiť zároveň ako zdroj CO_2 (t. j. emitovať CO_2 do atmosféry) aj záchyt CO_2 (t. j. odstraňovať CO_2 z atmosféry). Emisie a ich odstraňovanie v tomto sektore sú začlenené do cieľa EÚ v oblasti klímy do roku 2030 prostredníctvom nariadenia (EÚ) 2018/841[1] (ďalej len „nariadenie o LULUCF“), ktoré nadobudlo účinnosť v roku 2018.

V rámci Európskej zelenej dohody sa v[2] európskom právnom predpise v oblasti klímy[3] stanovil cieľ, ktorým je čisté zníženie emisií v celom hospodárstve EÚ do roku 2030 aspoň o −55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990 a dosiahnutie klimatickej neutrality najneskôr do roku 2050. V rámci klimatického balíka Fit for 55[4] bolo nariadenie o LULUCF v roku 2023[5] zmenené tak, aby sa v ňom zohľadňovala zvýšená ambícia. Zaviedli sa ním nové ciele pre daný sektor na rok 2030 a zjednodušili sa povinnosti podávania správ.

Sektor pôdy zohráva kľúčovú úlohu pri dosahovaní cieľa klimatickej neutrality v EÚ. Má potenciál poskytnúť dlhodobé klimatické prínosy z hľadiska zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, ako aj prispieť k dosiahnutiu dlhodobých klimatických cieľov Parížskej dohody[6]. Okrem toho tento sektor poskytuje spoločnosti množstvo ďalších dôležitých služieb. Patrí k nim: produkcia udržateľnej biomasy, ktorá môže nahradiť fosílne alebo uhlíkovo náročné produkty, materiály a energiu a takisto prispieť k prechodu na obehové a klimaticky neutrálne biohospodárstvo; výroba potravín; biodiverzita a ekosystémové služby, ktoré majú kľúčový význam pri zvyšovaní odolnosti proti vplyvom zmeny klímy.

Ako sa uvádza v článku 17 ods. 2 nariadenia o LULUCF, Komisia má za úlohu do šiestich mesiacov po prvom globálnom hodnotení podľa Parížskej dohody, ku ktorému sa dospelo na COP28 v decembri 2023, zhodnotiť fungovanie daného nariadenia.

2. Posúdenie uplatňovania nariadenia o LULUCF

---

1 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/841 z 30. mája 2018 o začlenení emisií a odstraňovania skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva do rámca politík v oblasti klímy a energetiky na rok 2030, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 525/2013 a rozhodnutie č. 529/2013/EÚ (Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 1).

2 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sk.

3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality (európsky právny predpis v oblasti klímy) (Ú. v. EÚ L 243, 9.7.2021, s. 1).

4 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „Fit for 55“: plnenie cieľa EÚ v oblasti klímy do roku 2030 na ceste ku klimatickej neutralite [COM(2021) 550 final].

5 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/839 z 19. apríla 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2018/841, pokiaľ ide o rozsah pôsobnosti, zjednodušenie pravidiel týkajúcich sa podávania správ a dodržiavania záväzkov a stanovenie cieľov členských štátov na rok 2030, a nariadenie (EÚ) 2018/1999, pokiaľ ide o zlepšenie monitorovania, podávania správ, sledovania pokroku a preskúmania (Ú. v. EÚ L 107, 21.4.2023, s. 1).

6 https://unfccc.int/files/meetings/paris_nov_2015/application/pdf/paris_agreement_english_.pdf.

Kľúčovým cieľom revidovaného nariadenia o LULUCF je do roku 2030 zvýšiť čisté odstraňovanie v EÚ o ďalších −42 miliónov ton ekvivalentu CO_2 (miliónov ton ekvivalentu CO_2) v porovnaní s ročným priemerom za obdobie rokov 2016 – 2018. Očakáva sa, že výsledkom bude celkový čistý záchyt na úrovni Únie vo výške −310 miliónov ton ekvivalentu CO_2. V období rokov 2021 – 2025 majú členské štáty uplatňovať osobitné pravidlá započítavania pre jednotlivé kategórie započítavania pôdy a dodržiavať pravidlo nulového dlhu, čo znamená, že v súlade s článkami 7 až 9 účtované emisie nesmú prekročiť započítané odstraňovanie. Pre obdobie rokov 2026 – 2030 sa dodatočný cieľ −42 miliónov ton ekvivalentu CO_2 vzťahuje na všetky kategórie nahlasovania v sektore LULUCF a je rozdelený medzi členské štáty prostredníctvom individuálnych cieľov na základe ich podielu na celkovej obhospodarovanej ploche pôdy. Vo vnútroštátnych cieľoch do roku 2030 sa vyžaduje, aby každý členský štát zvýšil svoje ambície v oblasti klímy týkajúce sa politík využívania pôdy.

Cieľmi stanovenými na obdobie rokov 2026 – 2030 sa zosúlaďujú požiadavky nariadenia na nahlasovanie s pravidlami nahlasovania, ktoré sa vyžadujú v rámci inventúr skleníkových plynov (GHG) predkladaných UNFCCC. Tvorcovia politík na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ tak získajú lepšie údaje pre včasné plánovanie, prípravu a vykonávanie ďalších politík a opatrení v tomto sektore.

V súlade s článkom 17 ods. 2 nariadenia o LULUCF táto správa obsahuje:

- posúdenie vplyvov nástrojov flexibility;
- posúdenie prínosu nariadenia o LULUCF k dosahovaniu cieľa klimatickej neutrality a cieľov Parížskej dohody;
- posúdenie sociálnych a pracovných vplyvov vrátane vplyvu na rodovú rovnosť;
- posúdenie pokroku dosiahnutého na medzinárodnej úrovni, pokiaľ ide o pravidlá článku 6 ods. 2 a 4 Parížskej dohody;
- súčasné trendy a budúce prognózy týkajúce sa emisií skleníkových plynov a ich odstránených množstiev(GHG) zo sektora pôdy a poľnohospodárstva, ako aj regulačné možnosti na zabezpečenie súladu týchto trendov a prognóz s cieľom dosiahnuť dlhodobé zníženie emisií GHG vo všetkých odvetviach hospodárstva v súlade s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu v EÚ.

2.1.Vplyv nástrojov flexibility

Členské štáty môžu za určitých podmienok využívať mechanizmy flexibility ako pomoc pri plnení cieľov. Predpokladom využitia mechanizmov flexibility je spoločné dosiahnutie celkového záväzku EÚ k nulovému dlhu“ (na obdobie rokov 2021 – 2025) alebo celkového cieľa EÚ (na obdobie rokov 2026 – 2030).

V prípade oboch období zabezpečenia súladu sa bude uplatňovať „všeobecná flexibilita“, v rámci ktorej sa členský štát môže podľa nariadenia o LULUCF rozhodnúť kompenzovať svoj deficit odpočítaním ekvivalentného množstva ročných pridelených emisných kvót daného

členského štátu podľanariadenia o spoločnom úsilí (ESR)[7], za predpokladu, že splnil svoj cieľ ESR. To isté platí aj v opačnom smere: ak členský štát nesplní svoj cieľ ESR, podľa nariadenia o LULUCF sa prebytok môže s určitým obmedzením preniesť do ESR.

Okrem toho môžu v období rokov 2021 – 2025 členské štáty využiť flexibilitu pre obhospodarovanú lesnú pôdu z dôvodu prírodných škodlivých činiteľov. V období rokov 2026 – 2030 budú mať členské štáty prístup k novému mechanizmu flexibility využívania pôdy, aby mohli riešiť nadmerné čisté emisie spôsobené prírodnými škodlivými činiteľmi, dlhodobými vplyvmi zmeny klímy alebo výnimočne vysokým podielom organickej pôdy.

Nástroje flexibility sa prvýkrát uplatnia počas kontroly dodržiavania záväzkov v roku 2027 na základe záväzkov členských štátov, ktoré vychádzajú z údajov z inventúry skleníkových plynov za obdobie rokov 2021 – 2025.

2.2.Príspevok LULUCF k cieľu klimatickej neutrality

Hoci sektor LULUCF v súčasnosti predstavuje záchyt uhlíka, počas uplynulého desaťročia pretrváva znepokojujúci trend poklesu záchytu uhlíka v sektore LULUCF. V roku 2021 dosiahol záchyt uhlíka v EÚ čisté odstraňovanie na úrovni −230 miliónov ton ekvivalentu CO_2. Orná pôda, trávnaté porasty, mokrade a sídla sú hlavnými zdrojmi emisií v tomto sektore na úrovni EÚ, pričom, pokiaľ ide o ornú pôdu, obzvlášť vysoké emisie vytvára obhospodarovaná organická pôda. Lesy zohrávajú kľúčovú úlohu, keďže predstavujú prevažnú väčšinu celkového záchytu LULUCF. Pokles záchytu v Únii je do veľkej miery spôsobený poklesom čistého záchytu v lesoch, najmä v dôsledku zvýšenia ťažby v kombinácii so stabilizáciou alebo miernym znížením rastu stromov v lesoch[8]. Medzi hnacie sily tohto vývoja patria hospodárske faktory, starnutie lesov a kalamitná ťažba po prírodných škodlivých činiteľoch. Rastúca frekvencia a závažnosť prírodných škodlivých činiteľov, ako sú veterné smršte, napadnutia škodcami, lesné požiare a suchá, ako aj klesajúce úsilie pri zalesňovaní, predstavujú čoraz výraznejší problém európskych lesov.

Prístup k vysokokvalitným údajom je nevyhnutným predpokladom na sledovanie pokroku, hodnotenie politík a plánovanie budúcich opatrení. Preto sú členské štáty podľa revidovaného nariadenia o LULUCF povinné postupne dosiahnuť vyššiu mieru presnosti podávania správ v súlade s pokročilejšími metódami usmernení IPCC[9]. Zlepšené monitorovanie, podávania správ a overovanie (MRV) v tomto sektore je umožnené technologickým pokrokom, ako aj

[7] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 26).

[8] https://doi.org/10.1186/s13021-023-00234-0.

[9] Zlepšené inventúry skleníkových plynov by mali byť založené na presnejších, podrobnejších, včasnejších a geograficky explicitných údajoch, ako sa uvádza v časti 3 prílohy V k nariadeniu o riadení energetickej únie – napr. prostredníctvom digitálnych databáz, geografických informačných systémov (GIS) a diaľkového snímania vrátane družíc a služieb družice Sentinel systému Copernicus alebo iných verejne, alebo komerčne dostupných služieb.

politikami. Nové monitorovacie riešenia, najmä technológie leteckého a kozmického diaľkového snímania, sa neustále vyvíjajú a stávajú sa široko dostupnými. Tento vývoj ponúka tvorcom politík veľmi dobré možnosti na navrhovanie účinných a efektívnych opatrení na podporu zvýšeného a odolného odstraňovania uhlíka v kontexte využívania pôdy. S cieľom podporiť členské štáty v tomto dôležitom procese vydala Komisia spolu s Európskou environmentálnou agentúrou (EEA) „aktualizovanú príručku o LULUCF“[10]. Jej účelom je pomôcť rôznym zainteresovaným stranám oboznámiť sa s nariadením o LULUCF a uľahčiť jeho vykonávanie v praxi. Jej cieľom je šíriť skúsenosti a osvedčené postupy o tom, ako môže zlepšené monitorovanie emisií skleníkových plynov v sektore pôdy podporiť politiky. Na tento účel Komisia pravidelne organizuje takisto technický seminár venovaný podávaniu správ UNFCCC[11].

Biomasa získavaná udržateľným spôsobom bude zohrávať dôležitú úlohu pri podpore klimaticky neutrálneho a udržateľného obehového biohospodárstva EÚ. V európskej správe o biomase, ktorú nedávno uverejnila agentúra EEA, sa uvádza, že v EÚ je v oblasti biomasy silná hospodárska súťaž z dôvodu jej rozmanitého konečného využitia, ako v prípade potravín, surovín, energie, zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, biodiverzity a iných ekosystémových služieb[12]. Rôzne spôsoby konečného využitia by mali byť starostlivo vyvážené prostredníctvom vhodných politík a stimulov.

2.3.Pokrok na medzinárodnej úrovni

V článku 2 Parížskej dohody sa stanovuje dlhodobý cieľ obmedziť nárast globálnej teploty výrazne pod hodnotou 2 °C v porovnaní s hodnotami predindustriálneho obdobia a vynaložiť úsilie, aby sa toto zvýšenie udržalo na hodnote 1,5 °C. Takisto sa v nej stanovuje cieľ zvýšiť schopnosť prispôsobiť sa nepriaznivým vplyvom zmeny klímy a podporovať odolnosť proti zmene klímy.

EÚ predložila aktualizovaný vnútroštátne stanovený príspevok (NDC)[13] v októbri 2023 v rámci príprav na dokončenie prvého globálneho hodnotenia,[14] ktoré sa uskutočnilo počas konferencie COP28 v decembri toho istého roku. Aktualizovaný NDC poskytuje ďalšie informácie o politikách a opatreniach, prostredníctvom ktorých EÚ do roku 2030 zníži svoje čisté emisie skleníkových plynov aspoň o 55 %.

V súvislosti s článkom 6 Parížskej dohody sa na konferencii COP28 pri prijímaní štruktúrovaného prístupu k vykonávaniu článku 6 ods. 2 o dvojstrannom obchodovaní dosiahol obmedzený pokrok. Pokiaľ ide o článok 6 ods. 4, zmluvné strany neprijali odporúčanie

10 https://climate-energy.eea.europa.eu/topics/climate-change-mitigation/land-and-forests/reports.
11 https://forest.jrc.ec.europa.eu/en/activities/lulucf/workshops/.
12 Európska hádanka: čo s biomasou, správa agentúry EEA 8/2023.
13 https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14286-2023-INIT/sk/pdf.
14 Globálne hodnotenie zavedené podľa článku 14 Parížskej dohody je proces, v rámci ktorého zmluvné strany každých päť rokov posudzujú kolektívny pokrok v plnení cieľov dohody a identifikujú nedostatky a spôsoby riešenia na obdobie do roku 2030 a neskôr.

dozorného orgánu týkajúce sa metodického usmernenia a činností zahŕňajúcich odstraňovanie[15].

2.4.Sociálne a pracovné vplyvy a príležitosti

Prírodné zdroje vidieckych oblastí sú kľúčovým bohatstvom, na ktorom možno budovať udržateľnú a prosperujúcu budúcnosť, ako sa zdôrazňuje v Dlhodobej vízii Komisie pre vidiecke oblasti EÚ[16]. V rámci EÚ vo vidieckych oblastiach predstavuje rozdiel medzi zamestnanosťou mužov a žien 13 percentuálnych bodov (oproti 10 percentuálnym bodom vo väčších mestách), ktorý v niektorých členských štátoch presahuje až 20 percentuálnych bodov. Akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť sa osobitne zaoberá rodovými rozdielmi vo vidieckych oblastiach.

Správne spravovaná vidiecka krajina pomáha chrániť dôstojnú prácu a živobytie, ekologické systémy a biodiverzitu a zvyšuje odolnosť proti zmene klímy a rizikám. Podpora poľnohospodárov, lesníkov a vidieckych podnikateľov, ktorí umožňujú prechod na ekologickejšiu spoločnosť a hospodárstvo, je nevyhnutná.

3. Trendy v sektore LULUCF a v sektore poľnohospodárstva

Nariadenie o riadení[17] predstavuje základ komplexného systému riadenia na dosiahnutie cieľov EÚ v oblasti klímy. V roku 2019 členské štáty predložili svoje prvé národné energetické a klimatické plány (NECP), ktoré sú hlavným strategickým nástrojom na plánovanie politiky na vydláždenie cesty k dosiahnutiu klimatickej neutrality a odolnosti do roku 2050. V roku 2023 členské štáty preskúmali a aktualizovali svoje NECP s cieľom zohľadniť zvýšené ambície v oblasti klímy na rok 2030 v rámci európskeho právneho predpisu v oblasti klímy a balíka „Fit for 55“, a to aj pre sektor LULUCF a sektor poľnohospodárstva. Členské štáty v rámci podávania správ o inventúre skleníkových plynov pripravujú prognózy účinkov svojich existujúcich a dodatočných opatrení na emisie a ich odstraňovanie.

Komisia však vo svojom posúdení zistila, že vo väčšine návrhov aktualizovaných NECP sa nestanovujú dostatočné ambície ani opatrenia v oblasti klímy týkajúce sa pôdy[18]. Veľmi málo

---

15 https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/article-64-mechanism.

16 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ – smerom k zabezpečeniu silnejších, prepojených, odolných a prosperujúcich vidieckych oblastí do roku 2040 [COM(2021) 345 final].

17 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 1).

18 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Celoúnijné posúdenie návrhov aktualizovaných národných energetických a klimatických plánov Dôležitý krok k ambicióznejším zámerom v oblasti energetiky a klímy do roku 2030 na základe Európskej zelenej dohody a plánu RePowerEU [COM(2023) 796 final].

členských štátov zahrnulo konkrétny spôsob dosiahnutia národných cieľov čistého odstraňovania alebo dostatočné opatrenie na pomoc poľnohospodárom, lesníkom a iným zainteresovaným stranám pri vytváraní udržateľných obchodných modelov v súlade s týmito cieľmi.

3.1.Trendy a prognózy v sektore LULUCF

Pri súčasných pravidlách započítavania v sektore LULUCF platných v období rokov 2021 – 2025 vykázala predbežná bilancia „započítania“ za rok 2021 na základe predloženej inventúry skleníkových plynov za rok 2023 mierny kredit (t. j. započítané odstraňovanie mierne prekročilo započítané emisie) vo výške −14 miliónov ton ekvivalentu CO_2[19]. Únia tak kolektívne spĺňa pravidlo nulového dlhu v prvom roku obdobia rokov 2021 – 2025.[20].

EÚ v súčasnosti nie je na dobrej ceste k dosiahnutiu cieľa čistého odstraňovania do roku 2030. Pri existujúcich opatreniach sa predpokladá, že v roku 2030 dosiahne celkové čisté odstraňovanie −239 miliónov ton ekvivalentu CO_2 a pri dodatočných opatreniach −260 miliónov ton ekvivalentu CO_2, čo je približne o 50 – 70 miliónov ton ekvivalentu CO_2 menej ako cieľ EÚ na rok 2030.

Predpokladá sa, že od roku 2025 sa bude čisté odstraňovanie z lesnej pôdy v EÚ bude postupne znižovať na približne −310 miliónov ton ekvivalentu CO_2 do roku 2030 pri existujúcich opatreniach a na −320 miliónov ton ekvivalentu CO_2 pri dodatočných opatreniach. Predpokladá sa, že čisté emisie z ornej pôdy, ktoré v súčasnosti predstavujú približne 38 % emisií z LULUCF v EÚ, sa do roku 2025 mierne zvýšia alebo budú stagnovať, po čom bude nasledovať postupný pokles, a do roku 2030 dosiahnu 32 miliónov ton ekvivalentu CO_2 pri existujúcich opatreniach a 27 miliónov ton ekvivalentu CO_2 pri dodatočných opatreniach. Čisté emisie z trávnych porastov, ktoré v súčasnosti predstavujú približne 12 % emisií z LULUCF v EÚ, by mali podľa prognóz do roku 2030 stagnovať s prechodnými výkyvmi a v roku 2030 dosiahnuť 12 miliónov ton ekvivalentu CO_2 pri existujúcich opatreniach a 10 miliónov ton ekvivalentu CO_2 pri dodatočných opatreniach. Predpokladá sa, že čisté emisie z mokradí budú postupne klesať a do roku 2030 dosiahnu 13 miliónov ton ekvivalentu CO_2 pri existujúcich opatreniach a 12 miliónov ton ekvivalentu CO_2 pri dodatočných opatreniach. Predpokladá sa, že čisté odstraňovanie z produktov z vyťaženého dreva sa bude neustále zvyšovať a v prípade scenára s existujúcimi alebo dodatočnými opatreniami dosiahne úroveň približne −35 miliónov ton ekvivalentu CO_2[21].

Je pravdepodobné, že vplyv zmeny klímy a strata biodiverzity povedú k častejším a intenzívnejším prírodným škodlivým činiteľom. Tento negatívny trend bude nevyhnutné rýchlo zvrátiť, aby sa splnili ciele EÚ v oblasti klímy, a zároveň zvýšiť odolnosť sektora pôdy v EÚ, aby sa zabezpečili stabilné dlhodobé záchyty.

3.2.Trendy a prognózy v sektore poľnohospodárstva

[19] Vzhľadom na zlepšenie v inventároch skleníkových plynov stále prebiehajú prepočty, ktoré môžu tento výsledok ovplyvniť.

[20] Správa o pokroku opatrení v oblasti klímy. Európska komisia, 2023.

[21] Na základe údajov oznámených členskými štátmi o prognózach, predložené v roku 2023 (EEA).

V súčasnosti predstavujú emisie iné ako emisie CO_2 z poľnohospodárstva približne 11 % celkových emisií skleníkových plynov v EÚ, z čoho približne dve tretiny pochádzajú z chovu hospodárskych zvierat. Úroveň emisií v sektore od 2005 stagnuje – inventarizačné údaje ukazujú pomalý ročný pokles o 0,7 milióna tony ekvivalentu CO_2 v rokoch 2005 až 2021. Agentúra EEA[22] odhaduje, že očakávané zníženie emisií od dnešného dňa do roku 2040 bude pri dosahovaní dlhodobého cieľa klimatickej neutrality zanedbateľné. Vzhľadom na zníženie emisií v iných sektoroch a ťažkosti s úplným znížením emisií v poľnohospodárstve sa očakáva, že do roku 2040 sa poľnohospodárstvo stane sektorom s najväčším podielom emisií skleníkových plynov, ktorý bude predstavovať približne polovicu celkových emisií v EÚ[23].

Najnovšie prognózy členských štátov naznačujú, že v rámci existujúcich opatrení sa tempo znižovania emisií do roku 2030 výrazne nezmení (-1 % v porovnaní s rokom 2021 alebo priemerné ročné zníženie o 0,6 milióna tony ekvivalentu CO_2). Po zohľadnení dodatočných opatrení sa v súhrnných prognózach emisií z poľnohospodárstva naznačuje pokles o približne 5 % do roku 2030 (priemerné ročné zníženie o 2,2 milióna tony ekvivalentu CO_2). Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na identifikáciu a zavedenie vhodných zmierňujúcich opatrení v sektore poľnohospodárstva.

3.3.Nedávny politický vývoj

Okrem balíka Fit for 55 je cieľom niekoľkých ďalších európskych iniciatív Európskej zelenej dohody zvýšiť odolnosť sektora LULUCF a zároveň chrániť a podporovať ekosystémové služby a prechod na obehové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje.

S cieľom zvýšiť úroveň kvalitného odstraňovania uhlíka navrhla Komisia regulačný certifikačný rámec EÚ pre odstraňovanie uhlíka[24], ktorý nedávno prijali spoluzákonodarcovia. Rámec zahŕňa tri rôzne typy činností: uhlíkové pôdohospodárstvo, produkty slúžiace na ukladanie uhlíka a trvalé odstraňovanie. Okrem toho môžu súkromné iniciatívy spojené s dobrovoľnými trhmi s uhlíkom dopĺňať a ďalej podporovať rozsiahle zavádzanie odstraňovania uhlíka. Rámcom sa nielenže poskytnú pôdohospodárom nové obchodné príležitosti, ale podporí sa aj rast udržateľného obehového biohospodárstva prostredníctvom certifikácie produktov slúžiacich na ukladanie uhlíka, ako sú napríklad stavby na báze dreva. V konečnom dôsledku to môže pomôcť členským štátom pri dosahovaní ich cieľov v sektore LULUCF. S cieľom podporiť priemyselné zachytávanie uhlíka a jeho využívanie vo výrobkoch z biologického materiálu alebo jeho trvalé ukladanie Komisia nedávno prijala oznámenie o priemyselnom riadení uhlíka[25].

---

22 EEA, brífing 17/2022.

23 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Zabezpečenie našej budúcnosti, Cieľ Európy v oblasti klímy do roku 2040 a cesta ku klimatickej neutralite do roku 2050 budovaním udržateľnej, spravodlivej a prosperujúcej spoločnosti [COM(2024) 63].

24 Návrh NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje certifikačný rámec Únie pre odstraňovanie uhlíka [COM(2022) 672 final].

25 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Smerovanie k ambicióznemu priemyselnému riadeniu uhlíka v EÚ [COM(2024) 62 final].

Zdravé ekosystémy prispievajú k sekvestrácii uhlíka a odolnosti proti zmene klímy a prispievajú k dobrým životným podmienkam obyvateľstva. Činnosti, ako napríklad opätovné zavlažovanie rašelinísk, môžu mať výrazne pozitívny vplyv na biodiverzitu. Právnym predpisom o obnove prírody[26], ktorý je jedným z kľúčových prvkov stratégie EÚ v oblasti biodiverzity[27], sa vyzýva k stanoveniu záväzných cieľov v snahe obnoviť degradované ekosystémy, najmä tie, ktoré majú najväčší potenciál zachytávať a ukladať uhlík a zabrániť vplyvu prírodných katastrof a znížiť ho. Účelom nariadenia o odlesňovaní[28] je zas znížiť vplyv EÚ na globálne odlesňovanie prostredníctvom podpory používania výrobkov, ktoré nespôsobujú odlesňovanie.

Na zvýšenie odstraňovania uhlíka je k dispozícii viacero mechanizmov financovania z verejných zdrojov alebo zo zdrojov súkromného sektora. EÚ poskytuje finančné prostriedky v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) – členské štáty majú možnosť zahrnúť opatrenia v oblasti uhlíkového pôdohospodárstva do svojich aktualizovaných strategických plánov SPP. Môžu takisto podporovať zavádzanie postupov udržateľného obhospodarovania v súlade s pravidlami štátnej pomoci, ktoré boli revidované a umožňujú poskytovanie služieb lesného ekosystému, ako je regulácia klímy a obnova biodiverzity.

Medzi ďalšie dostupné fondy EÚ na zvýšenie odstraňovania uhlíka patria programy LIFE a Horizont Európa a fondy pre politiku súdržnosti. Keďže zdravá pôda je jedným z kľúčových aspektov zmierňovania zmeny klímy, adaptácie a poľnohospodárskych činností, bola v rámci programu Horizont Európa spustená misia s názvom „Dohoda o pôde pre Európu“[29]. Cieľom misie je vytvoriť 100 živých laboratórií, ktoré by do roku 2030 viedli k prechodu k zdravej pôde prostredníctvom podpory spolupráce medzi sektormi s cieľom zamerať sa na všetky spôsoby využívania pôdy.

V oblasti monitorovania vývoja v sektore LULUCF sa v návrhu rámca monitorovania lesov[30] stanovuje celoeurópsky rámec monitorovania lesov, ktorým sa zabezpečí dostupnosť včasných a vysokokvalitných údajov v štandardizovanom formáte. Tým sa umožní členským štátom včas uplatňovať účinné a nákladovo efektívne opatrenia, čím sa podporia silnejšie a odolnejšie záchyty uhlíka a zároveň sa podporí udržateľné obehové biohospodárstvo. Rámec je kľúčovým cieľom stratégie lesného hospodárstva EÚ do roku 2030[31], v ktorej sa berie do úvahy

---

26 Návrh NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o obnove prírody [COM(2022) 304 final].

27 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 Prinavrátenie prírody do našich životov [COM(2020) 380 final].

28 Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2023/1115 z 31. mája 2023 o sprístupnení určitých komodít a výrobkov spojených s odlesňovaním a degradáciou lesov na trhu Únie a o ich vývoze z Únie, ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 995/2010 (Ú. v. EÚ L 150, 9.6.2023, s. 206).

29 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Misie EÚ po dvoch rokoch: hodnotenie pokroku a ďalší postup [COM(2023) 457 final].

30 Návrh NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o rámci monitorovania pre odolné európske lesy [COM(2023) 728 final].

31 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Nová stratégia lesného hospodárstva EÚ do roku 2030, [COM(2021) 572 final].

multifunkčnosť lesov. Podobne aj návrhom smernice o monitorovaní a odolnosti pôdy[32] sa podporí dosiahnutie cieľov v sektore LULUCF. Zdravá pôda zachytáva viac uhlíka a lepšie monitorovanie pôdy pomôže zamerať sa na opatrenia, ktoré budú mať ten najväčší prínos pre klímu.

V roku 2023 Komisia prijala usmernenia o príležitostiach na financovanie EÚ v záujme zdravej pôdy[33]. Usmernenia o prírode blízkom obhospodarovaní lesov[34], ako aj usmernenia k zostavovaniu verejných a súkromných mechanizmov platieb na lesné ekosystémové služby[35] boli navrhnuté s cieľom posilniť multifunkčnosť lesov. V snahe ďalej uľahčovať využívanie uhlíkového pôdohospodárstva prostredníctvom postupov šetrných k biodiverzite Komisia v roku 2023 uverejnila usmernenia o zalesňovaní, obnove lesa a výsadbe stromov[36], ktorými sa nenarúša biodiverzita, a usmernenia o vymedzení, mapovaní a prísnej ochrane primárnych a starých lesov[37], ktoré patria k najbohatším ekosystémom EÚ a ukladajú nezanedbateľné zásoby uhlíka. V novembri 2023 nadobudla účinnosť revidovaná smernica o energii z obnoviteľných zdrojov[38], v ktorej sa pripomínajú povinnosti plniť kritériá LULUCF pri výrobe palív z lesnej biomasy.

3.4. Regulačné možnosti v prípade pôdy, potravín, energetiky a biohospodárstva v snahe o klimatickú neutralitu

V nedávno zverejnenom oznámení o Cieli Európy v oblasti klímy do roku 2040 a ceste ku klimatickej neutralite sa ako odporúčaný cieľ do roku 2040 predstavuje zníženie čistých emisií skleníkových plynov o 90 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Na dosiahnutie tohto cieľa z posúdenia vplyvu[39] vyplýva, že odstraňovanie uhlíka (z atmosféry prostredníctvom odstraňovania uhlíka z pôdy a priemyselného odstraňovania uhlíka) by sa malo dosiahnuť až 400 miliónov ton ekvivalentu CO_2. Tento odporúčaný cieľ zodpovedá odporúčaniu Európskej

---

32 Návrh SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o monitorovaní a odolnosti pôdy (smernica o monitorovaní pôdy) [COM(2023) 416 final].

33 *Commission Staff Working Document Guidance on EU funding opportunities for healthy soils Accompanying the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Soil Monitoring and Resilience (Soil Monitoring Law)* [Pracovný dokument útvarov Komisie k možnostiam financovania zo zdrojov EÚ na účel zdravých pôd – Sprievodný dokument k smernici Európskeho parlamentu a Rady o monitorovaní a odolnosti pôdy (smernica o monitorovaní pôdy)] [SWD(2023) 423 final].

34 Https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2d1a6e8f-8cda-11ee-8aa6-01aa75ed71a1.

35 *Commission Staff Working Document Guidance on the Development of Public and Private Payment Schemes for Forest Ecosystem Services* (Pracovný dokument útvarov Komisie Usmernenie k zostavovaniu verejných a súkromných mechanizmov platieb na lesné ekosystémové služby) [SWD(2023) 285 final].

36 *Commission Staff Working Document on Guidelines on Biodiversity-Friendly Afforestation, Reforestation and Tree Planting* (Pracovný dokument útvarov Komisie o usmerneniach týkajúcich sa zalesňovania, obnovy lesa a výsadby stromov, ktoré sú priaznivé pre biodiverzitu) [SWD(2023) 61].

37 *Commission Staff Working Document Commission Guidelines for Defining, Mapping, Monitoring and Strictly Protecting EU Primary and Old-Growth Forests* (Pracovný dokument útvarov Komisie Usmernenia k vymedzeniu, mapovaniu, monitorovaniu a prísnej ochrane a pralesov pralesovitých porastov EÚ) [SWD (2023) 62 final].

38 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82).

39 Analýza vychádza zo scenárov, v ktorých sa zohľadňujú politiky a opatrenia do marca 2023. V roku 2024 členské štáty predložia svoje konečné národné energetické a klimatické plány, ktoré môžu obsahovať ďalšie opatrenia.

vedeckej poradnej rady pre zmenu klímy (ďalej len „poradná rada“)[40] a je v súlade s ustanoveniami európskeho právneho predpisu v oblasti klímy o predložení rozpočtu na emisie skleníkových plynov v súlade so záväzkami EÚ vyplývajúcimi z Parížskej dohody.

Rovnako ako všetky ostatné sektory, aj sektor LULUCF zohráva dôležitú úlohu pri dosahovaní ambícií EÚ v oblasti klímy do roku 2040 a zároveň prispieva k potravinovej sebestačnosti EÚ a udržateľnému obehovému biohospodárstvu. Prostredníctvom správnych politík a opatrení by malo byť možné znížiť množstvo emisií iných než emisie CO_2 zo sektoru poľnohospodárstva[41] a zároveň zvýšiť záchyt uhlíka v pôde tým, že sa zvýši schopnosť pôdy a lesov ukladať viac uhlíka. Táto obojstranne výhodná kombinácia by mohla viesť ku klimatickej neutralite kombinovaných odvetví poľnohospodárstva, využívania pôdy a lesníctva.

Obhospodarovanie pôdy je úzko spojené s výrobou a spracovaním potravín. Poradná rada[42] vo svojej nedávnej správe uvádza, že celosystémový prístup umožňuje identifikovať medziodvetvové možnosti zmierňovania vrátane možností zmierňovania zo strany výrobcov, spotrebiteľov a sprostredkovateľov v potravinovom dodávateľskom reťazci a zabezpečuje uplatňovanie jednotnej koncepcie pri hľadaní rovnováhy medzi jednotlivými environmentálnymi, hospodárskymi a sociálnymi aspektmi. V správe sa tiež uvádza, že zavedenie trhových mechanizmov v sektore poľnohospodárstva a využívania pôdy by mohlo byť účinným nástrojom na stimulovanie aktérov v potravinovom hodnotovom reťazci, aby prešli na procesy s nižšími emisiami. Tým sa takisto umožní znížiť emisie tam, kde je to nákladovo najefektívnejšie a môže poskytnúť významné stimuly na zvýšenie odstraňovania uhlíka v sektore LULUCF. Poradný výbor uvádza, že významnú úlohu by mohlo zohrať aj lepšie zosúladenie SPP s ambíciami EÚ v oblasti klímy.

Prístup integrovanej politiky v potravinárskom sektore by umožnil pôdohospodárom prijať postupy na zmierňovanie zmeny klímy a prispôsobenie sa jej, ktoré sa navzájom podporujú. Obhospodarovanie pôdy šetrné k biodiverzite zvýši odstraňovanie uhlíka, posilní odolnosť záchytu uhlíka v EÚ a zvýši úrodnosť pôdy.

Produkty slúžiace na ukladanie uhlíka s dlhou životnosťou z udržateľných zdrojov, ako je drevo používané v stavebníctve, majú potenciál zvýšiť odstraňovanie uhlíka, ako aj prispieť k dekarbonizácii ostatných odvetví. Ich využívaním môže udržateľné obehové biohospodárstvo poskytnúť pôdohospodárom nové obchodné príležitosti, keďže v hospodárstve EÚ biomasa nahrádza fosílny uhlík. Okrem toho sa objavujú nové prístupy k uhlíkovému pôdohospodárstvu, ktoré môžu zvýšiť odstraňovanie uhlíka, ako napríklad sekvestrácia uhlíka vyplývajúca z udržateľných činností v pobrežných morských ekosystémoch (modrý uhlík), čo môže tiež prispieť k zmierneniu zmeny klímy.

---

40 ESABCC (2023). DOI: 10,2800 hodín/609405 dní v týždni.

41 Pracovný dokument útvarov Komisie Posúdenie vplyvu, ktoré je sprievodným dokumentom k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Zabezpečenie našej budúcnosti, Cieľ Európy v oblasti klímy do roku 2040 a cesta ku klimatickej neutralite do roku 2050 budovaním udržateľnej, spravodlivej a prosperujúcej spoločnosti [SWD(2024) 63].

42 ESABCC (2024). DOI: 10,2800 hodín/216446 dní v týždni.

3.5.Záver a ďalšie kroky

Aj napriek tomu, že sektor LULUCF zostáva záchytom uhlíka, za uplynulé desaťročie pretrváva znepokojujúci trend poklesu záchytu uhlíka v sektore LULUCF. Vzhľadom na rozsiahly vývoj v oblasti politík od nadobudnutia účinnosti nariadenia o LULUCF približne pred šiestimi rokmi začne Komisia hodnotenie nariadenia súbežne s touto správou. Po nadobudnutí účinnosti certifikačného rámca pre odstraňovanie uhlíka sa v rámci hodnotenia posúdia možné prínosy a kompromisy zahrnutia produktov slúžiacich na ukladanie uhlíka s dlhou životnosťou z udržateľných zdrojov, ktoré majú čistý pozitívny účinok sekvestrácie uhlíka, do rozsahu pôsobnosti nariadenia o LULUCF[43].

Cieľom hodnotenia je takisto posúdiť nariadenie z hľadiska zásad lepšej právnej regulácie (účinnosť, efektívnosť, relevantnosť, súdržnosť a pridaná hodnota EÚ) a preskúmať možnosti zjednodušenia a zníženia administratívnej záťaže. Umožní EÚ poučiť sa z minulosti, čo jej počas tvorby budúcej politiky po roku 2030 pomôže pri rozhodovaní sa v budúcnosti a identifikácii oblastí, ktoré je potrebné zlepšiť. V konečnom dôsledku je cieľom zabezpečiť, aby politický rámec pre sektor pôdy naďalej zodpovedal svojmu účelu a aby bol účinným prostriedkom na dosiahnutie kľúčového cieľa v oblasti udržateľného obehového biohospodárstva, ktorým je klimatická neutralita.

[43] Pozri článok 17 ods. 3 nariadenia o LULUCF.